

ETNOGRAFSKI ODJEL

2002. - 2003. GODINA

TERENSKA ISTRAŽIVANJA I PROJEKTI

Evidentiranje etnografske zbirke Mande Kovačev i rad na projektu etnografskog muzeja na otvorenom "Šokačka kuća" u Topolju nastavlja se 2002. i 2003. g. Etnologinja V. Šabić izradila je inventarni predmetni obrazac, prema kojem su 2002. i 2003. g. studentice etnologije u suradnji s Odsjekom za etnologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu evidentirale preko 800 predmeta (Sl. 1). Krajem 2003. g. su etnologinje Etnografskog odjela, V. Šabić i A. Vlatković nastavile, te je popunjeno ukupno 1060 obrazaca, a svaki je predmet fotografiran. Ukupno su na terenskom radu i

Sl. 1. Studentice etnologije Petra Kelemen i Jasmina Jurković s Mandom Kovačev rade na evidentiranju etnografske zbirke u objektima "Šokačke kuće" u Topolju; 2003. g.

pripremanima obje etnologinje provele 16 radnih tjedana. Realizirana je i restauracija 148 predmeta. Radove na tekstilu obavila je Eva Drventić, Šokica iz Topolja. Složenije restauratorske radove na drvenim predmetima obavio je preparator Muzeja Slavonije, Miroslav Benaković, a jednostavnije pripreme radove Goran Vidović iz Topolja. Zbirka, rad na njoj i projekt detaljnije su opisani u zasebnom radu u ovom broju *Osječkog zbornika*.

U sklopu rada na terenu redovito se dokumentiraju razni elementi materijalne i duhovne kulture, te razne manifestacije s etnografskom tematikom.

PRINOVE

2002. g. otkupljen je nakit za žensko oglavlje, *šamiju*, karakterističan za Đakovštinu - *cvjetovi i štrepe* iz Semeljaca izrađeni 80-tih g. 20. st., te dukati iz Punitovaca iz vremena oko 1920. g. Uz pojedinačne predmete, treba istaknuti vrijedan otkup skupine od 24 proizvoda posljednjeg osječkog *štrikera* Franje Škarice. Radi se o čarapama i tradicijskoj obući, valjanim vunanim papučama *počnama* u četiri varijante. Ovi proizvodi pripadaju grupi *gropštrikeraja*. *Fajnštrikeraj* su pak pletene veste i prsluci, određene poput nošnje krajem i namjenom. Tu su, osim toga, i pletena marama i kožne papuče, sve proizvodi, koji su se još prije nekoliko godina prodavali na osječkoj tržnici i raznim sajmovima. U Luču je otkupljeno 2003. g. nekoliko primjeraka namještaja iz 40-tih i 50-tih g. 20. st. te uporabni predmeti.

Od prinova u fototeci Etnografskog odjela svakako treba istaknuti 1 400 fotografija dokumentiranih predmeta iz etnografske zbirke u projektu "Šokačka kuća" u Topolju.

PUBLICIRANJE

- "TRADICIJSKI ŽIVOT MAĐARA I NIJEMACA U RETFALI, DIJELU OSIJEKA", Etnološka tribina 25, Zagreb, 2002., 105 - 120
- VIJESTI o djelatnosti Etnografskog odjela, Osječki zbornik 26, Osijek, 2002., 275 - 278
- "KALENDÁRNÍ OBYČEJE ČECHŮ V KONČENICÍCH NA DARUVARSKU" (Godišnji običaji Čeha u Končanici kod Daruvara), Daruvar, 2003. - prerađeni diplomski rad V. Šabić iz 1982. g. u izdanju NIU "Jednota" Daruvar; knjiga je predstavljena u Etnografskom muzeju u Zagrebu povodom Međunarodne smotre folklorne posvećene manjinama i u udruženju "Češka beseda" u Zagrebu

STRUČNI SKUPOVI, PREDAVANJA

2002.

- predavanja o tekstilnom rukotvorstvu i nošnji Slavonije i Baranje za učenike Tekstilne škole u Osijeku

2003.

- predavanje pod nazivom "Poklade - buše, bušari, maškare" za članove Rotarakt kluba
- vođenje susreta s kolekcionarom velike zbirke uskrasnih jaja, Mirkom Hefferom iz Čepina, i predstavljanje njegova hobija, u organizaciji udruge "Zuri polako"
- sudjelovanje na okruglom stolu s temom "Kulturni i gospodarski potencijal ruralnog nasljeđa Slavonije i Baranje (akcija za afirmaciju, zaštitu i unaprjeđenje ruralnog nasljeđa)" u organizaciji Društva arhitekata u Osijeku

IZLOŽBE

"RUHO iz Etnografskog odjela Muzeja Slavonije",
2002. g. (Sl. 2)

Sl. 2. Postav izložbe "Ruho iz Etnografskog odjela Muzeja Slavonije"; 2002. g.

Pregledom narodnog ruha pretežno šokačkog dijela stanovništva Slavonije i Baranje s kraja 19. i prve polovine 20. stoljeća, odnosno izborom iz fundusa, izložba je predstavila Zbirku narodnih nošnji Etnografskog odjela. Narodno ruho je na izložbi

podijeljeno u sedam skupina: Baranja (podunavska i podravska), Osijek i bliža okolica, Podravina (Valpovština, područje Donjeg Miholjca, te slatinsko i virovitičko područje), Đakovština, Zapadna Slavonija (požeško i pakračko područje), Posavina (vinkovačko, županjsko i brodsko područje), Hrvati Šokci iz Vojvodine, koji su doseljavali u Slavoniju. Uvodno su, pak, bili izloženi predmeti koji dokumentiraju oblikovanje i održavanje ruha.

Izložba je popraćena video snimkom postupka *savijanja*, odnosno slaganja u nabore oprane *rubine* iz podravske Baranje te način *spremanja*, tj. odijevanja pojedinih izloženih nošnji (Sl. 3, 4). Tiskan je katalog s

Sl. 3. Snimanje načina spremanja u nošnju iz fundusa Muzeja Slavonije u Sikirevcima; 2002. g.

podrobnim kataloškim jedinicama izloženih predmeta (171 kataloška jedinica s preko 280 predmeta), a svaki kataloški broj ilustriran je fotografijama u boji. Uz

Sl. 4. Nakon obavljene restauracije, kada su sve aplikacije morale biti skinute i nakon pranja ponovno vraćene, snimljen je u Duboševici postupak spremanja; 2002. g.

otvorenje izložbi KUD "Vesela Šokadija" iz Koritne priredio je reviju različitih tipova nošnji svoga sela, a u prodaji su bile replike motiva s muzejskih nošnji u zlatovezu. Izložbom je obilježena 50. obljetnica osnutka Etnografskog odjela.

"SAKRALNA UMJETNOST iz zbirki Muzeja Slavonije", 2003. g.

Zajednička izložba sedam odjela Muzeja Slavonije priređena je u čast dolaska Svetog Oca Ivana Pavla II. u Osijek. Popraćena je katalogom, a Etnografski odjel zastupljen je sa 27 predmeta.

SURADNJA

Nastavlja se prigodna manifestacija "Šarana jaja bojama grada" na Cvjetnu subotu u organizaciji Gradskog poglavarstva u Osijeku 2002. i 2003. g., gdje etnologinja V. Šabić organizira radionicu tradicijskog načina ukrašavanja uskrasnih jaja te demonstriranje tradicijskih uskrasnih običaja - korizmeno pjevanje, dječje igre, tradicijska peciva i kolači. Sudjeluju Duboševica, Drenje i Gibarac.

Odjel u sklopu suradnje pruža usluge stručnjacima, ustanovama i udrugama. Suraduje sa školama i medijima. HRT, Program za kulturu, snimio je polusatnu dokumentarnu emisiju o etnologinji Zdenki Lechner, među ostalim i na temelju dokumentacije Etnografskog odjela Muzeja Slavonije. Dizajnerica Jelena Havelka koristila se motivima zlatoveza iz fundusa Etnografskog odjela za misnicu za Svetog Oca Ivana Pavla II.

EVIDENCIJE, ČUVANJE I ZAŠTITA GRAĐE

Godine 2002. upisano je u Knjigu ulaska 25 predmeta i 17 fotografija, dok su 2003. g. upisana 43 predmeta i 957 terenskih fotografija.

Nakon što je završena revizija Zbirke narodnih nošnji i svih podzbirki, nastavlja se revizija drugih zbirki uz povezivanje osnovnih podataka iz Inventarnih knjiga i Knjiga ulaska na tabelarnom popisu.

Uz redovito zračenje i pregledavanje građe, nastavljena je opsežna restauracija dijelova nošnji za potrebe izložbe "Ruho..." 2002. g. te za stalni postav. Restaurirana su ukupno 133 tekstilna odjevna predmeta u izvedbi osam suradnica s terena: Osijek (Gajić i Bođani), Duboševica, Torjanci, Brođanci, Gorjani, Sikirevci. U kemijskoj čistioni očišćeno je 11 vunenih predmeta. Uređeno je i restaurirano 6 primjeraka nakita i ukrasa. Akademski slikar Slobodan Radić restaurirao je 2002. g. 9 primjeraka oslikanog namještaja. Kožuhar iz Vinkovaca, Stjepan Posavčević, restaurirao je 2003. g. 8 kožušaka: zamijenjena su oštećena i nedostajuća krzna te aplicirani ukrasi. U promatrane dvije godine realizirana je restauracija ukupno 167 predmeta.

OSTALO

U Etnografskom odjelu otvoreno, je nakon pet desetljeća, još jedno radno mjesto, i zahvaljujući tome, uposlena je u rujnu 2003. g. etnologinja Aleksandra Vlatković.

Vlasta Šabić, dipl. etnolog
voditeljica Etnografskog odjela